

Europos
Komisija

BALTOJI KNYGA DĖL **EUROPOS ATEITIES**

*Kokia ES 27 bus 2025 m.
Apmąstymai ir scenarijai*

Europos Komisija
COM(2017)2025 2017 m. kovo 1 d.

Rue de la Loi / Wetstraat, 200
1040 Bruxelles/Brussels
+32 2 299 11 11

Pratarmė

2017 m. kovo 25 d. Romoje 27 Europos Sąjungos šalių vadovai vieningai stos ginti taikos ir draugystės.

Tai laimėjimas, apie kurį prieš 60 metų šešioms valstybėms narėms steigėjoms tarantis dėl Romos sutarčių daugelis nebūtų nė pagalvoję.

Minėdami šį 60-metį, prisimename tuos, kurių išsvajota Europa tapo tikrove. Metas didžiuotis savo laimėjimais ir prisiminti mus vienijančias vertybes.

Romoje turime atversti ir naują istorijos puslapį. Turėsime įveikti rimtus su mūsų saugumu, žmonių gerove ir Europos vaidmeniu šiame prieštarių kupiname pasaulyje susijusius iššūkius. Vieningos 27 šalių Europos likimas ir ateities vizija – jos pačios rankose.

Šia baltąja knyga Europos Komisija pradeda naują Europos projekto etapą. Prasideda procesas, padėsiantis Europai pasirinkti kelią. Trokštame suvokti mūsų laukiančius iššūkius bei galimybes ir pristatyti veiksmus, kurių drauge turėtume imtis.

Po plačių ateinančiais mėnesiais visame mūsų žemyne vyksiančių diskusijų, kuriose dalyvaus Europos Parlamentas, nacionaliniai parlamentai, vietos ir regioninės valdžios institucijos, taip pat pilietinė visuomenė, 2017 m. rugsėjo mėn. sakydamas kalbą apie Sąjungos padėtį išsakysiu šias mintis ir savo asmeninę nuomonę apie Europos ateitį. Tai turėtų padėti Europos Vadovų Tarybai iki metų pabaigos padaryti pirmąsias išvadas ir apsispręsti dėl veiksmų, kurių reikės imtis iki

2019 m. birželio mėn. vyksiančių Europos Parlamento rinkimų.

Rinkdamiesi trokštamą kelią, atminkime, kad Europos stiprybė visada buvo mūsų vienybė, ryžtas ir tikėjimas, kad savo ateitį galime kurti drauge.

Europos Sąjunga mums suteikė geresnį gyvenimą. Privalome užtikrinti, kad tokį gyvenimą ji teiktų ir ateinančioms kartoms.

A handwritten signature in blue ink, which appears to be 'JC Juncker'. The signature is stylized and fluid.

*Jean-Claude Juncker
2017 m. kovo 1 d.*

*„Europos negalima sukurti vienu mostu
arba pagal vienintelį planą. Ji bus sukurta
pasiekus konkrečių laimėjimų, kurie
pirmiausia sudarys sąlygas atsirasti tikram
solidarumui.“*

Robertas Šumanas
1950 m. gegužės 9 d.

Turinys

EUROPOS KOMISIJOS PIRMININKO PRATARMĖ	3
1. ĮVADAS	6
2. EUROPOS ATEITIES VAROMIEJI VEIKSNIAI	8
3. PENKI EUROPOS IKI 2025 M. SCENARIJAI	15
1 SCENARIJUS. ESAMOS DARBOTVARKĖS TĄSA	16
2 SCENARIJUS. TIK BENDROJI RINKA	18
3 SCENARIJUS. KAS NORĖS, NUVEIKS DAUGIAU	20
4 SCENARIJUS. KAIP NUVEIKTI MAŽIAU, BET EFEKTYVIAU	22
5 SCENARIJUS. KAIP NUVEIKTI DAUG DAUGIAU	24
BENDROMIS JĖGOMIS	26
4. TOLESNIS KELIAS	28
5. PRIEDAI	29
BALTAJA KNYGA PRADEDAMAS PROCESAS	
PENKI SCENARIJAI: POLITIKOS APŽVALGA	

1. Įvadas

Ištisoms kartoms Europa visuomet reiškė ateitį.

Jos atspirties taškas buvo Altiero Spinelli ir Ernesto Rossi – politinių kalinių, kuriuos fašistinis režimas per Antrąjį pasaulinį karą įkalino Ventotenės saloje, – vizija. Jų parengtame laisvos ir vieningos Europos manifeste aprašoma galimybė sąjungininkams ir priešininkams susivienijus užtikrinti, kad Europos „senoji beprotė“ niekada nebegrįžtų.

Ventotenės manifestas

Prieš šešiasdešimt metų ES valstybės steigėjos, įkvėptos šios bendros taikios ateities svajonės, pradėjo dar neregėtą ir drąsią Europos integracijos kelionę. Jos sutarė ginčus spręsti ne kovos lauke, o prie derybų stalo. Vietoj ginkluotųjų pajėgų jos nusprendė naudoti teisinę galią. Jos atvėrė duris prisijungti kitoms šalims, kad Europai susivienijus taptume stipresni.

Taip po neramių mūsų amžių įsiviešpatavo septynis dešimtmečius trunkanti taika, o Sąjunga išsiplėtė ir dabar 500 mln. laisvų piliečių džiaugiasi viena iš labiausiai klestinčių pasaulio ekonomikų. Verdeno mūšio lauko ir apkasų arba geležine uždanga ir Berlyno siena padalyto žemyno vaizdus pakeitė Sąjungos – taikos ir stabilumo kelrodžio – vaizdas.

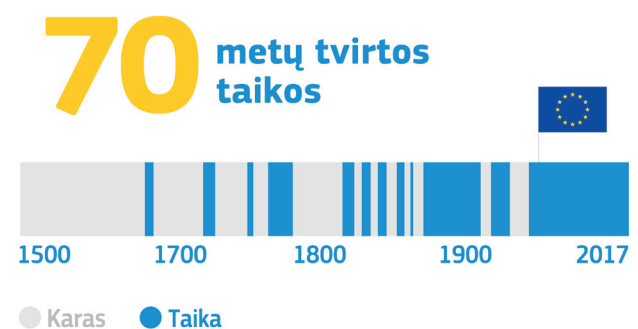
Ankstesniųjų kartų pasiaukojimas negali būti užmirštas. Žmogaus orumas, laisvė ir demokratija įgyti sunkiai ir jų prarasti nebegalima. Net jei šiandienos europiečių meilė taikai yra kiek kitokia nei jų tėvų ar senelių, ši pamatinė vertybė tebejungia mus draugėn.

Šiuo metu ES yra keturių milijonų kvadratinį kilometrų erdvė, kurioje piliečiai gali mėgautis unikalia kultūra, idėjų ir tradicijų įvairove. Čia jie gali užmegzti visą gyvenimą trunkančius ryšius su kitais europiečiais, taip pat keliauti, studijuoti ir dirbti neribojami nacionalinių sienų ir nekeisdami valiutos. Čia teisės viršenybė pakeitė valdymą geležiniu kumščiu. Apie lygybę čia ne tik kalbama, bet ir už ją kovojama.

Tačiau nepaisant minėtų pasiekimų daug europiečių mano, kad Sąjunga yra pernelyg nutolusi nuo kasdienio jų gyvenimo arba kad pernelyg į ją kišasi. Kiti abejoja jos pridėtine verte ir svarsto, ar Europa kelia jų gyvenimo lygį. Ir gerokai per daug europiečių nusivylė ES tuo metu, kai ji kovojo su didžiausia pokarinio laikotarpio finansine, ekonomine ir socialine krize.

Europos sunkumų galo nematyti. Mūsų ekonomika brenda iš pasaulinės finansinės krizės, tačiau dar ne visur pakankamai vienodai. Kai kurios kaimyninės valstybės yra praradusios stabilumą, tad mums teko susidurti su didžiausia nuo Antrojo pasaulinio karo pabėgėlių krize. Mūsų miestų centrus sudrebino teroristų išpuoliai. Ankstesnėms pasaulio galiūnėms susiduriant su naujais iššūkiais daugiau galios įgauna naujos valstybės. O pernai viena iš mūsų valstybių narių balsavo už pasitraukimą iš Sąjungos.

Dabartinė padėtis nebūtinai reiškia, kad Europos ateitis nebėra šviesi. Kuriant Sąjungą dažnai teko mokytis iš krizių ir priešlaikinių startų. Prisiminkime praėjusio amžiaus šeštajame dešimtmetyje taip ir neįgyvendintą Europos gynybos bendrijos idėją, valiutos kurso sukrėtimus aštuntajame dešimtmetyje, taip pat nutrauktus stojimo procesus ir pralaimėtus referendumus – Europa visuomet stovėjo kryžkelėse ir visuomet sugebėdavo atsitiesti ir tobulėti.

Šaltinis – Europos Komisija.

Vien tik per pastaruosius 25 metus Sąjunga išaugo daugiau nei dvigubai, buvo iš esmės reformuota ir pertvarkyta Maastrichto, Amsterdamo ir Nicos sutartimis. Lisabonos sutartimi ir dešimtmetį iki jos trukusiomis derybomis pradėtas naujas Europos integracijos etapas ir jo potencialas vis dar iki galo neišnaudotas.

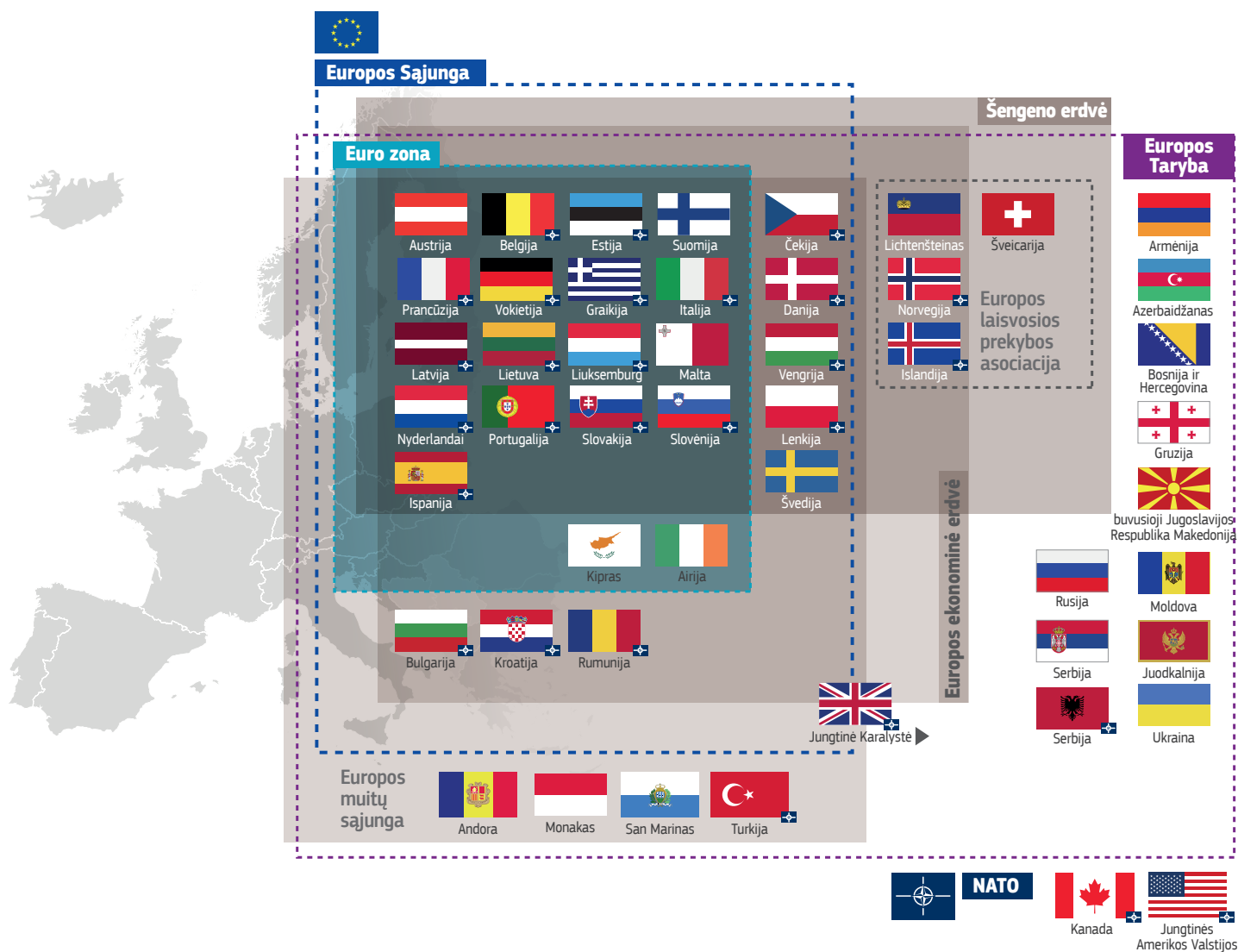
Kaip ir prieš mus buvusių kartų, taip ir mūsų atsakas į laukiančius uždavinius negali būti sentimentalus ar trumpalaikis. Jis turėtų būti grindžiamas bendra perspektyva ir bendru įsitikinimu, kad drauge bus geriau kiekvienam iš mūsų.

27 ES valstybių ar vyriausybės vadovams susitinkant Romoje paminėti 60-ųjų mūsų bendro projekto metinių turime dar kartą pažvelgti į priekį.

Šioje baltojoje knygoje aptariami pokyčių ateinančių dešimtmetį veiksniai ir pristatomi įvairūs Europos galimos raidos iki 2025 m. scenarijai. Tokiu būdu ja pradedami debatai, kurie turėtų padėti sutelkti dėmesį ir rasti naujų atsakymų į seną klausimą:

Kokios ateities norime sau, savo vaikams ir savo Sąjungai?

Europa šiandien

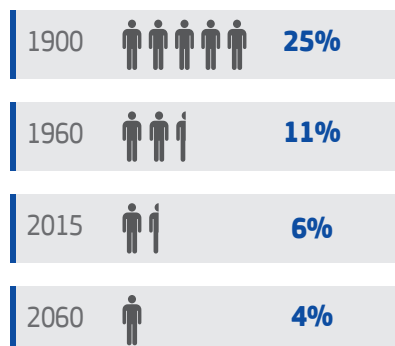
2. Europos ateities varomieji veiksniai

KINTANTI EUROPA EVOLIUCIONUOJANČIAME PASAULYJE

Europa turi didžiausią pasaulyje bendrąją rinką ir antrąją daugiausiai naudojamą valiutą. Ji pasižymi didžiausia prekybos galia ir yra pagrindinė paramos vystymuisi ir humanitarinės pagalbos teikėja. Europa pirmauja inovacijų srityje – visų pirma dėl savo iniciatyvos „Horizontas 2020“ – didžiausios pasaulyje tarpvalstybinės mokslinių tyrimų programos. Jos diplomatinės pastangos turi realią reikšmę ir padeda užtikrinti, kad pasaulis būtų saugesnis ir tvaresnis, kaip rodo istorinis susitarimas su Iranu dėl jo branduolinės programos arba lyderio vaidmuo, kurio Europa ėmėsi siekiant Paryžiaus klimato susitarimo ir priimant iki 2030 m. įgyvendintinus Jungtinių Tautų darnaus klimato tikslus. Šią įtaką sustiprina mūsų glaudus bendradarbiavimas su NATO ir aktyvus vaidmuo Europos Taryboje.

Europa yra patraukli daugeliui savo partnerių. Nors artimiausiu metu tolesnio valstybių stojimo į ES nesitikima, tokia perspektyva yra veiksminga priemonė mūsų sienų stabilumui ir saugumui stiprinti. ES aktyviai bendradarbiauja su kaimyninėmis šalimis – tiek rytinėmis, tiek pietinėmis. Nuo glaudesnės partnerystės su Ukraina iki įvairaus pobūdžio bendradarbiavimo su mūsų partneriais Afrikoje – pozityvi pasaulinė Europos galia šiuo metu yra kaip niekada svarbi.

Mažėja Europai tenkanti pasaulio gyventojų dalis

Šaltinis – JT statistikos skyrius ir Eurostatas.

Tačiau šis statusas slepia paprastą tiesą: Europos apimtis pasaulyje traukiasi, o kitos pasaulio dalys auga. Praėjusiame amžiuje Europoje gyveno apie 25 proc. pasaulio gyventojų. 2060 m. ši dalis bus mažesnė nei 5 proc. Nė vienai valstybei narei tuo metu nebeprisilaikys daugiau nei 1 proc. pasaulio gyventojų.

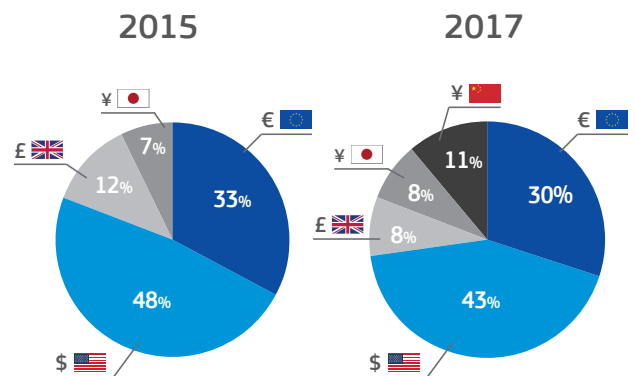
Manoma, kad Europos ekonominė galia taip pat santykinai mažės: 2030 m. ji sudarys mažiau nei 20 proc. pasaulio BVP, nors dabar ji sudaro 22 proc. Sparčiai didėjanti naujai susiformavusių rinkos ekonomikos šalių įtaka rodo, kaip svarbu, kad Europa kalbėtų vienu balsu ir veiktų suvienijusi savo atskirų valstybių pajėgas.

Mažėja Europai tenkanti pasaulio BVP dalis

	2004	2015	
Jungtinės Amerikos Valstijos	28%	24%	↓
ES 27	26%	22%	↓
Japonija	11%	6%	↓
JK	5%	4%	↓
Kinija	5%	15%	↑
Kanada	2%	2%	→
Meksika	2%	2%	→
Brazilija	<2%	2%	↑
Indija	<2%	3%	↑
Likęs pasaulis	18%	21%	↑

Šaltinis – JT statistikos skyrius ir Eurostatas.

Euras šiuo metu yra pasaulinė valiuta, tačiau kiti žaidėjai įgauna svorio

Pastaba. Ši diagrama rodo naujausią valiutų krepšelio, kuriuo remiasi Tarptautinis valiutos fondas, vadinamojo specialiujo skolinimosi teisių krepšelio, pokytį.

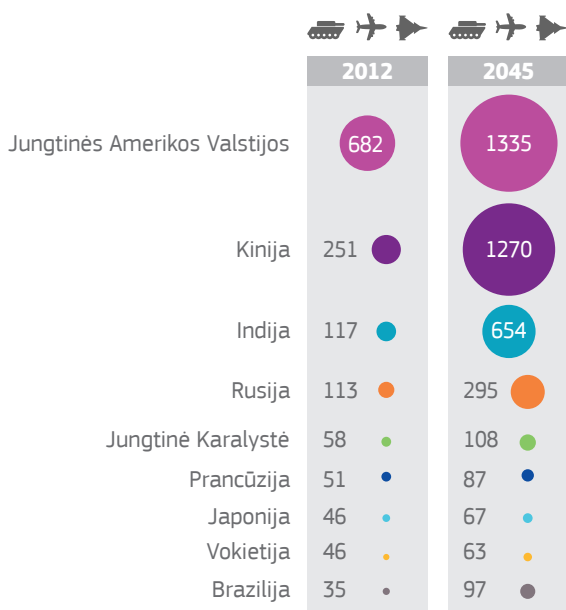
Šaltinis – Tarptautinis valiutos fondas, pateikti atitinkamai 2015 11 30 ir 2017 02 24 duomenys.

Karinių pajėgų telkimas prie rytinių mūsų sienų, karas ir terorizmas Artimuosiuose Rytuose bei Afrikoje ir didėjanti militarizacija visame pasaulyje yra akivaizdūs vis didėjančios pasaulinės įtampos pavyzdžiai. Dar niekada nebuvo taip svarbu ieškoti būdų, kaip sustabdyti įvairius pavojus – nuo didelio masto kibernetinių išpuolių iki įprastesnių formų agresijos, – kaip į juos reaguoti ir nuo jų apsisaugoti. NATO karinės pajėgos ir toliau sieks daugumai ES šalių

užtikrinti saugumą, tačiau Europa negali būti naivi ir turi juo rūpintis pati. Kai jėga grasina įveikti taisykles, švelniosios galios nebepakanka.

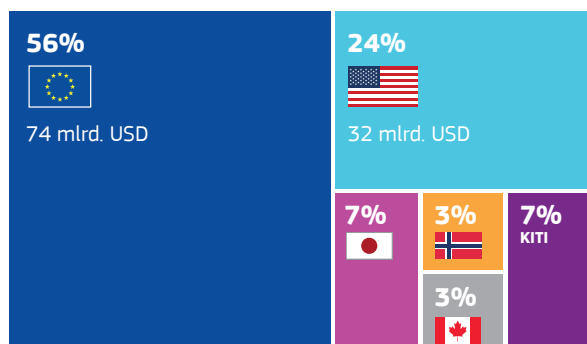
Nors pasaulis dar niekada nebuvo mažesnis ir geriau susietas, izoliacionizmo grįžimas verčia abejoti tarptautinės prekybos ir daugiašališkumo ateitimi. Europos klestėjimas ir gebėjimas ginti mūsų vertybes pasaulyje ir toliau priklausys nuo jos atvirumo bei tvirtų ryšių su partneriais. Tačiau ginti laisvą ir progresyvią prekybą ir formuoti globalizaciją taip, kad ji būtų naudinga visiems, bus vis sunkiau.

Numatoma, kad iki 2045 m. gynybos išlaidas padvigubins dauguma daugiausiai lėšų gynybai išleidžiančių valstybių (mlrd. USD)

Šaltinis – JK gynybos ministerijos ataskaita *Strategic Trends Programme: Global Strategic Trends – Out to 2045*.

ES yra didžiausia paramos vystymuisi ir humanitarinės pagalbos teikėja (% bendros sumos, mlrd. USD)

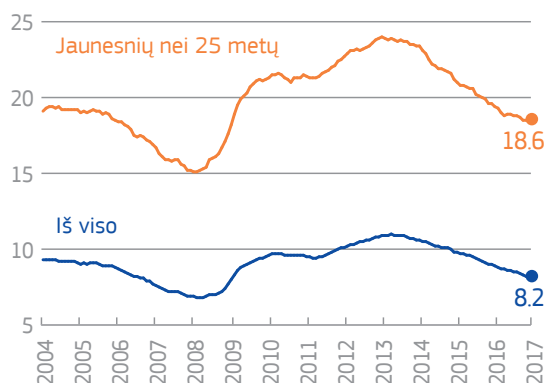
Šaltinis: EBPO, 2015, ES = ES ir valstybės narės.

IŠ ESMĖS PERTVARKYTA EKONOMIKA IR VISUOMENĖ

2008 m. Jungtinėse Amerikos Valstijose prasidėjusi pasaulinė finansų ir ekonomikos krizė sukrėtė Europą iš pamatų. Ryžtingi veiksmai šiuo metu sugrąžino ES ekonomikai stabilesnį pagrindą – nedarbas yra pasiekęs žemiausią lygį nuo didžiojo nuosmukio pradžios. Tačiau atsigavimo lygis visuomenėje ir regionuose vis dar nevienodas. Šalinti krizės padarinius – nuo ilgalaikio nedarbo iki aukšto viešojo ir privačiojo sektorių skolos lygio daugelyje Europos dalių – išlieka neatidėliotinas prioritetasis.

Šis iššūkis ypač aktualus jaunesniajai kartai. Pirmą kartą po Antrojo pasaulinio karo kyla realus pavojus, kad dabartinė jaunuolių karta bus mažiau pasiturinti nei jų tėvai. Europa negali sau leisti prarasti šios kaip niekada išsilavinusios amžiaus grupės ir leisti kartų nelygybei pakenkti jos atečiai.

ES 28 nedarbo lygis mažėja, bet tebėra aukštas

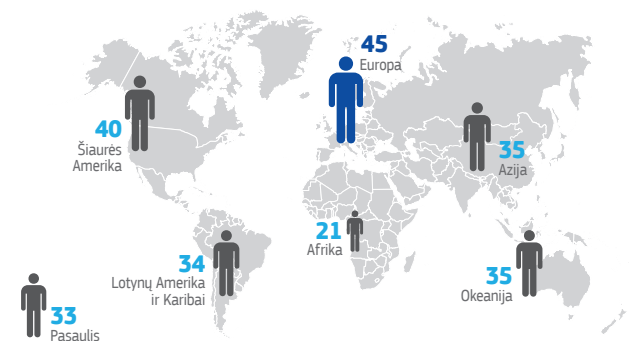
Šaltinis – Europos Komisija.

Šie pokyčiai sukėlė abejonių dėl ES socialinės rinkos ekonomikos ir jos gebėjimo įgyvendinti savo pažadą nieko nepalikti nuošalyje ir užtikrinti, kad kiekviena karta gyventų geriau už ankstesniąją. Tai buvo ypač juntama euro zonoje ir išryškino būtinybę baigti kurti ekonominę ir pinigų sąjungą ir stiprinti ekonominės bei socialinės veiklos rezultatų konvergenciją. Užtikrinti, kad Europos ekonomika būtų įtraukesnė, konkurencingesnė, atsparesnė ir perspektyvesnė, ateinančių dešimtmetį nebus lengviau. Europos visuomenė sparčiai senėja, o vidutinė gyvenimo trukmė pasiekė iki šiol neregėtą lygį. 2030 m. europiečių amžiaus mediana sieks 45 metus, o Europa

bus seniausių gyventojų regionas pasaulyje. Naujos šeimos struktūros, populiacijos pokyčiai, urbanizacija ir įvairios profesinės amžius daro įtaką socialinės sanglaudos struktūrai. Ankstesnės kartos Europos darbuotojas visą gyvenimą dirbo vienoje darbo vietoje, o šios kartos atstovas pakeičia daugiau kaip dešimt darbo vietų per profesinę karjerą. Šiuo metu dirbančių moterų yra daugiau nei bet kada anksčiau, tačiau, norint pasiekti tikrą lyčių lygybę, reikės įveikti įsisenėjusias kliūtis. Mažėjant darbingo amžiaus gyventojų Europa turi išnaudoti visus jų talentus.

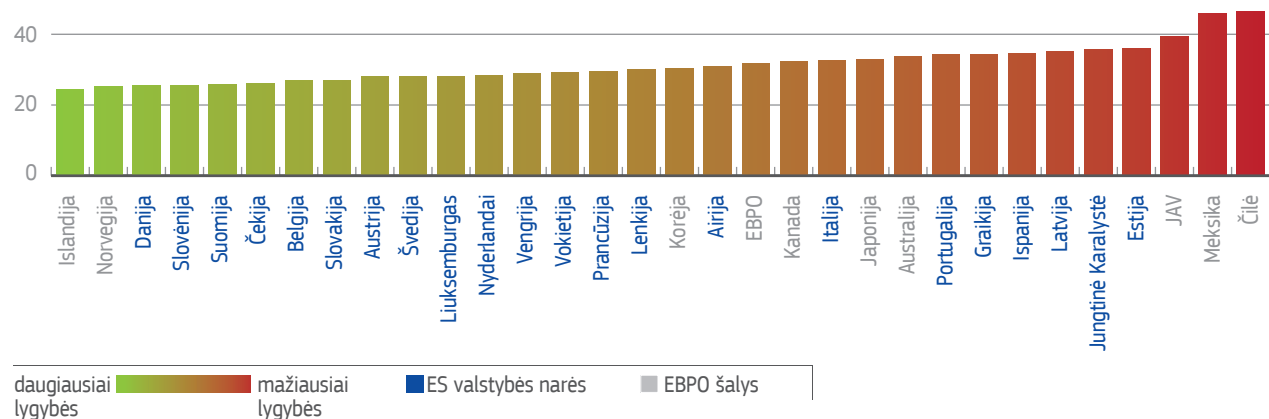
Europa jau turi pasaulyje labiausiai išvystytas socialinės apsaugos sistemas, kurios gali padėti spręsti visuomenės problemas visame pasaulyje. Jos mokslininkų bendruomenė pirmąją pasaulyje ieškodama būdų išspręsti tokius sveikatos uždavinius kaip Alzheimerio ligos gydymas. Vis dėlto socialinės apsaugos sistemas reikia gerokai atnaujinti, kad jos būtų įperkamos ir neatsiliktų nuo naujų demografinių ir profesinio gyvenimo realių.

Iki 2030 m. europiečiai taps seniausi pasaulyje (amžiaus mediana pagal pasaulio regionus)

Šaltinis – „RAND Europe“.

Europoje – didžiausia pasaulyje visuomenių lygybė

Pastaba. Ši diagrama rodo asmenų pajamų pasiskirstymą pagal Gini koeficientą. 0 reiškia visišką lygybę. Šaltinis: EBPO, naujausi turimi duomenys.

Tai labai svarbu ir dėl to, kad Europoje vyksta plataus masto visuomenės skaitmeninimas, kuris jau trina ribas tarp darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų, prekių ir paslaugų, vartotojų ir gamintojų. Daugelio šiandienos darbų prieš dešimtmetį dar nebuvo. Ilgainiui jų atsiras gerokai daugiau. Tikėtina, kad dauguma šiandienos pradinukų ateityje dirbs naujų rūšių darbą, kuris dar neegzistuoja. Išplitusio technologijų naudojimo ir automatizavimo iššūkiai turės įtakos visų rūšių darbui ir pramonei. Norint kuo geriau išnaudoti naujas galimybes ir kartu mažinti galimą neigiamą poveikį, reikės telkti didžiules investicijas į įgūdžius ir iš esmės pertvarkyti švietimo ir mokymosi visą gyvenimą sistemas. Be to, keičiantis darbo sistemai reikės apibrėžti naujas socialines teises.

Be to, Europa yra prisiėmusi plataus užmojo išipareigojimus mažinti savo ekonomikos priklausomybę nuo iškastinio kuro ir riboti kenksmingų teršalų išmetimą. Turėsime ir toliau stengtis prisitaikyti prie didėjančių klimato ir aplinkos problemų. Mūsų pramonė, miestai ir namų ūkiai turės pakeisti savo funkcionavimo būdus ir varomuosius veiksnius. Mes jau pirmąjame pažangiųjų miestų kūrimo, efektyvaus gamtos išteklių naudojimo ir pasaulinės kovos su klimato kaita srityse. Mūsų bendrovės turi 40 proc. švarios atsinaujinančiųjų išteklių energijos technologijų pasaulinių patentų. Vienas iš pagrindinių mūsų uždavinių bus inovacinius sprendimus realizuoti rinkoje – tiek ES, tiek užsienyje.

DIDESNĖ GRĖSMĖ IR SUSIRŪPINIMAS SAUGUMU IR SIENOMIS

Europa – išskirtinė laisvės ir stabilumo oazė piliečiams nesantaikos ir susiskaidymo vis dar kupiname pasaulyje. Iš 25 taikiausiomis laikomų pasaulio šalių 15 priklauso ES. Tačiau pastaruoju metu mūsų visuomenę sukrėtė šiurpūs teroristų išpuoliai. Nykstanti riba tarp vidaus ir išorės grėsmių keičia žmonių požiūrį į asmeninį saugumą ir sienas. Paradoksalu, kad tai vyksta laikais, kai po pasaulį keliauti darbo reikalais ar norint praleisti laisvalaikį yra paprasčiau ir įprasčiau nei bet kada.

Migraciją skatinančių veiksnių daugės, dėl didėjančio gyventojų skaičiaus, neramumų ir klimato kaitos iš įvairių pasaulio kraštų plūs migrantų srautai. Pabėgėlių krizė, per kurią į Europą 2015 m. atvyko 1,2 mln. žmonių, – nuo Antrojo pasaulinio karo laikų

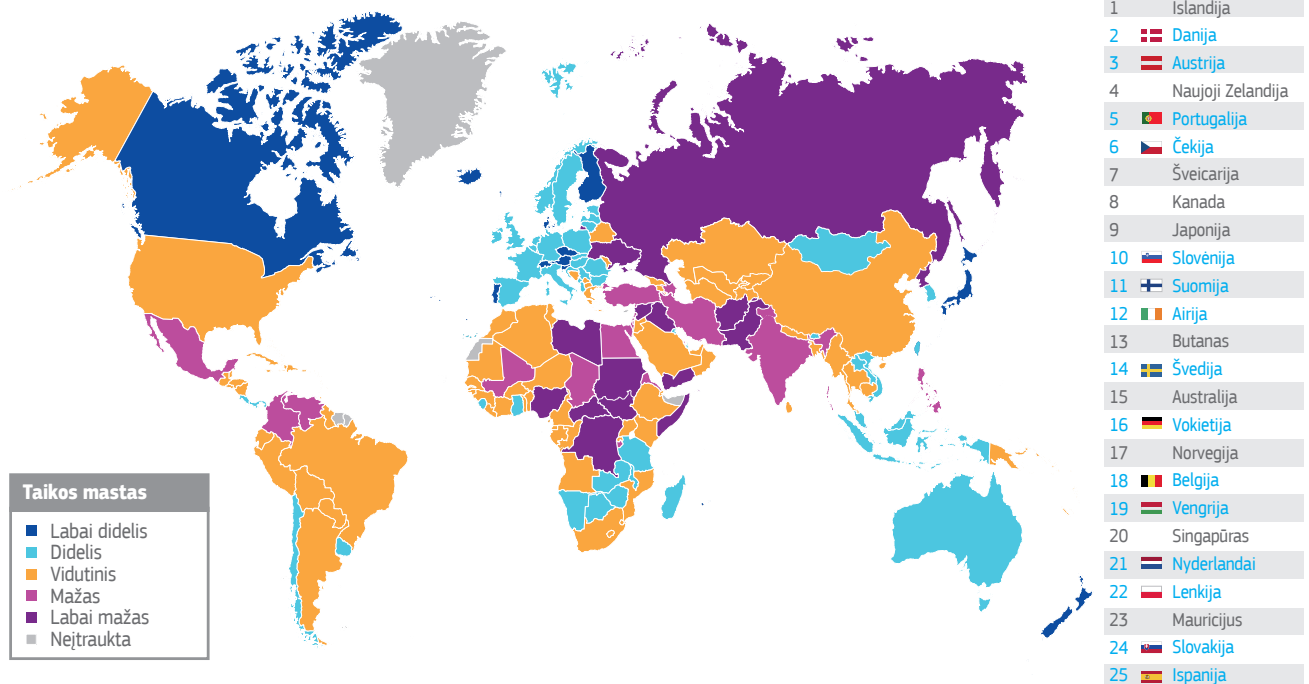
precedento neturintis įvykis. Tai sukėlė prieštaringas valstybių narių diskusijas apie solidarumą bei atsakomybę ir paskatino plačiau apvarstyti būsimą sienų valdymą ir laisvą judėjimą Europoje.

1,7 mln. europiečių, kasdien važinėjančių į darbą kitoje valstybėje narėje, ir šimtams milijonų, kasmet keliaujančių po visą Europą šeimos, turizmo ar verslo reikalais, sienos tėra praities reliktas. Vis dėlto – pirmą kartą nuo tada, kai prieš kelis dešimtmečius buvo sugriautos sienos, – dėl pastarųjų krizių vėl įvesta laikina kontrolė prie tam tikrų Europos vidaus sienų.

Prieš 25 metus: Berlyno sienos griuvimas

25 taikiausios pasaulio šalys

Šaltinis – Pasaulinis taikos indeksas (angl. Global Peace Index).

ABEJONĖS DĖL PASITIKĖJIMO IR LEGITIMUMO

Pasaulyje vyksta įvairių pasikeitimų, ir daugelis žmonių iš tiesų jaučiasi nesaugūs. Todėl stiprėja visuomenės sluoksnių nepasitenkinimas įprastine politika ir institucijomis. Šis nepasitenkinimas dažnai pasireiškia abejingumu ir nepasitikėjimu valdžios institucijų veiksmais. Taip randasi tuštuma, kurią pernelyg lengvai užpildo populistinė ir nacionalistinė retorika.

Briuseliui metami kaltinimai dėl problemų, savo šalyje prisiimant nuopelnus dėl sėkmingų sprendimų, bendrų sprendimų autorystės stoka ir įprotis pirštais badyti kitus jau padarė nemažai žalos. Europiečiai nėra apsaugoti nuo šių nemalonių nesantaikos vaizdų.

Jie vis dar tvirtai, bet jau ne besąlygiškai remia Europos projektą. Daugiau nei du trečdaliai

europiečių ES laiko stabilia vieta neramumų kamuojamame pasaulyje. Daugiau nei 80 proc. europiečių remia keturias pagrindines ES laisves. 70 proc. euro zonos piliečių pritaria bendrai valiutai. Tačiau sumenkus piliečių pasitikėjimui nacionalinėmis institucijomis, sumenko ir jų pasitikėjimas ES. Prieš dešimt metų maždaug pusė europiečių pasitikėjo ES, o šiandien ją pasitiki tik maždaug trečdalis.

Igyvendinti, kas pažadėta, yra nuolatinis iššūkis. Taip iš dalies yra todėl, kad ES nėra lengvai suvokiama struktūra: ji veikia tiek Europos, tiek valstybių narių lygmeniu. Nėra pakankamai aišku, koks kieno vaidmuo, o teigiamas ES vaidmuo kasdieniame gyvenime lieka nepastebėtas, jei apie jį nėra kalbama vietos lygmeniu. Bendruomenės ne visuomet žino, kad gretimas ūkis, transporto tinklas arba universitetai yra iš dalies finansuojami ES lėšomis.

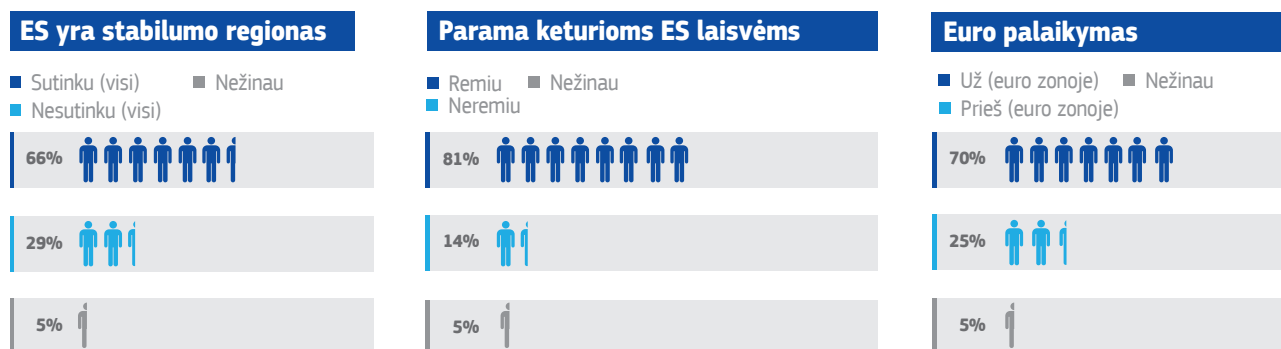
ES pajėgumas imtis veiksmų ne visuomet pateisina lūkesčius. Pavyzdžiui, priemonės ir įgaliojimai jaunimo nedarbo klausimui spręsti, nepaisant daugelio aukščiausiojo lygio susitikimų ir naudingų ES paramos priemonių, tebėra nacionalinių, regioninių ir vietos valdžios institucijų rankose. Europos lygmeniu socialiniams reikalams skiriami ištekliai tesudaro 0,3 proc. valstybių narių išlaidų šioje srityje.

Šiais laikais apstu informacijos, kurią nesunku gauti, bet sunku suvokti. Todėl nėra paprasta susigrąžinti pasitikėjimą, bendrumo jausmą ir siekti bendro sutarimo. Ištįsą parą skelbiamos naujienos žmones pasiekia greičiau, tačiau jas sunkiau sekti ir į jas

reaguoti. Tinkle „Twitter“ kasdien parašoma daugiau žinučių, nei prieš dešimtmetį buvo parašoma per visus metus. 2018 m. maždaug trečdalis pasaulio gyventojų naudosis socialiniais tinklais.

Šios tendencijos tik stiprės ir toliau keis demokratinę sanklodą. Tai suteiks naujų galimybių palengvinti viešas diskusijas ir į jas įtraukti europiečius. Tačiau Europai ir jos valstybėms narėms jau dabar reikia kuo aktyviau bendrauti su piliečiais, būti atskaitingesnėms ir greičiau bei tinkamiau įgyvendinti bendrai sutartus tikslus.

Kaip ES vertina europiečiai?

Šaltinis – „Eurobarometras“, 2016 m. spalio ir lapkričio mėn., ES 28.

3. Penki Europos iki 2025 m. scenarijai

Daugelis svarbių permainų, su kuriomis dabar susiduria Europa, yra neišvengiamos ir negrįžtamos. Kitos sunkiau nuspėjamos permainos užklups netikėtai. Europa gali rinktis: pasiduoti tų įvykių eigai arba pasistengti suteikti jai kryptį. Turime dabar apsispręsti.

Šioje baltojoje knygoje pateikiami penki scenarijai bus orientyrai debatuose dėl Europos ateities. Juose pateikiama išvalgų apie tai, kokia galėtų būti Sąjungos padėtis iki 2025 m., o ją lems mūsų bendrai priimti sprendimai.

Kiekvieno scenarijaus išeities taškas – prielaida, kad 27 valstybės narės toliau veiks išvien kaip Sąjunga.

Šie penki scenarijai yra iliustraciniai ir jais siekiama paskatinti apmąstymus. Tai nėra išsamūs planai ar politikos siūlymai. Todėl juose sąmoningai nėra minimi teisiniai ar instituciniai procesai – pasirinktų priemonių forma priklausys nuo jų paskirties.

Pernelyg dažnai diskusijos dėl Europos ateities būdavo susiaurinamos iki dvejojo pasirinkimo – ar Europos reikia daugiau, ar mažiau. Toks požiūris yra klaidingas ir pernelyg supaprastintas. Galimybių yra įvairių: nuo *status quo*, veiklos barų ir prioritetų keitimo iki pasirinkimo nuveikti daug daugiau visiems kartu arba tik keliese. Scenarijai turi daug sąlyčio taškų, todėl jie nėra tarpusavyje nesuderinami, taip pat jie neapima visų įmanomų aspektų.

Galutinis rezultatas neabejotinai atrodys kitaip nei atrodytų iš čia pateiktų scenarijų. ES 27 šalys kartu nuspręs, kuris penkių scenarijų elementų derinys, jų manymu, geriausiai padės įgyvendinti mūsų projektą Europos piliečių labui.

1 scenarijus. Esamos darbotvarkės tęsa

EUROPOS SĄJUNGA VISAS JĖGAS SKIRTŲ KONSTRUKTYVIŲ REFORMŲ DARBOTVARKEI

Kodėl ir kaip?

Pagal dabartinės ES 27 krypties scenarijų ES daugiausia dėmesio skirtų esamai reformų darbotvarkei vykdyti ir tobulinti. Tai būtų daroma laikantis Komisijos 2014 m. programos „Nauja pradžia Europai“ ir Bratislavos deklaracijos, dėl kurios visos 27 valstybės narės susitarė 2016 m. Būtų reguliariai atnaujinami prioritetai, sprendžiamos naujai atsiradusios problemos ir prireikus priimami nauji teisės aktai.

Todėl 27 valstybės narės ir ES institucijos vykdytų bendrą veiksmų darbotvarkę. Sprendimų priėmimo sparta priklausytų nuo to, kaip sektųsi suderinti skirtingas nuomones siekiant įvykdyti kolektyvinius ilgalaikius prioritetinius uždavinius. ES teisės aktai būtų reguliariai tikrinami siekiant nustatyti, ar atitinka savo paskirtį. Nebeaktualūs teisės aktai būtų panaikinami.

Iki 2025 m.

ES 27 ir toliau daug dėmesio skirtų darbo vietų kūrimui, ekonomikos augimui ir investicijoms, t. y. stiprintų bendrąją rinką ir didintų investicijas į skaitmeninių technologijų, transporto ir energetikos infrastruktūrą.

Būtų palaipsniui tobulinamas bendros valiutos veikimas, siekiant skatinti augimą ir išvengti sukrėtimų viduje arba užsienyje. Būtų imamasi papildomų priemonių, kad stiprėtų finansų priežiūra, būtų užtikrintas viešųjų finansų tvarumas ir išplėtos kapitalo rinkos realiosios ekonomikos finansavimo reikmėms.

Komisijos parengta valstybės pagalbos teisės aktų reforma užtikrinama, kad 90 proc. visų valstybės pagalbos priemonių būtų nacionalinių, regioninių ir vietos institucijų rankose.

Kova su terorizmu būtų stiprinama tiek, kiek nacionalinės institucijos noriai dalytųsi žvalgybos informacija. Gynybos srityje būtų stiprinamas bendradarbiavimas, susijęs su moksliniais tyrimais, pramone ir bendrais pirkimais. Valstybės narės nuspręstų sujungti kai kuriuos karinius pajėgumus ir stiprinti finansinį solidarumą ES misijoms užsienyje.

Užsienio politikos srityje būtų vis dažniau laikomasi vieningos pozicijos. ES 27 aktyviai siektų prekybos susitarimų su partneriais iš viso pasaulio, kaip tai daro dabar. Už išorės sienų valdymą pirmiausia būtų atsakinga kiekviena šalis, tačiau dėl Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgų teikiamos operatyvinės pagalbos bendradarbiavimas sustiprėtų. Norint susidoroti su naujais iššūkiais reikėtų nuolat tobulinti sienų valdymą. Priešingu atveju kai kurios valstybės galėtų nuspręsti ir toliau vykdyti tikslinę vidaus kontrolę. ES 27 pavyktų konstruktyviai formuoti pasaulinę darbotvarkę įvairiose srityse, pavyzdžiui, klimato, finansinio stabilumo ir darnaus vystymosi.

Už ir prieš

Bendra vizija grindžiamos konstruktyvios veiksmų darbotvarkės įgyvendinimas toliau duotų konkrečių rezultatų. Būtų puoselėjamos ES teisėje nustatytos piliečių teisės. ES 27 vienybė būtų išlaikyta, tačiau dideli nesutarimai jai tebebūtų išbandymas. Tik bendras apsisprendimas kartu siekti rezultatų svarbiausiose srityse padės sumažinti atotrūkį tarp pažadų popieriuje ir piliečių lūkesčių.

Poveikis politikos sritims

Bendroji rinka ir prekyba	Ekonominė ir pinigų sąjunga	Šengeno erdvė, migracija ir saugumas	Užsienio politika ir gynyba	ES biudžetas	Pajėgumas įgyvendinti tikslus
Stiprinama bendroji rinka, taip pat energetikos ir skaitmeniniame sektoriuose. ES 27 siekia pažangių prekybos susitarimų.	Daroma didesnė pažanga tobulinant euro zonos veikimą.	Palaipsniui stiprinamas bendradarbiavimas išorės sienų valdymo srityje. Daroma pažanga kuriant bendrą prieglobsčio sistemą. Geriau koordinuojami saugumo klausimai.	Daroma pažanga laikantis bendros pozicijos užsienio politikos klausimais. Glaudžiau bendradarbiaujama gynybos srityje.	Biudžetas iš dalies modernizuojamas, kad atitiktų ES 27 sutartą reformų darbotvarkę.	Konstruktivi veiksmy darbotvarkė duoda konkrečių rezultatų. Vis dar sudėtinga suvokti sprendimų priėmimo procesą. Pajėgumas įgyvendinti tikslus ne visuomet pateisina lūkesčius.

Keli pavyzdžiai

- Namų ūkiai ir įmonės būtų skatinami mažinti energijos vartojimą ir patys pasigaminti švarios energijos. Jie galėtų lengvai keisti paslaugų teikėjus. Vidutiniškai sąskaitos sumažėtų, tačiau pusė sumos tebebūtų mokama tiekėjams iš ES nepriklausančių šalių.
- Europiečiai galėtų naudotis susietaisiais automobiliais, tačiau kirsdami sienas tebesusidurtų su tam tikromis teisinėmis ir techninėmis kliūtimis.
- Europos miestų centruose ir kaimo vietovėse būtų užtikrinta prieiga prie aukštos kokybės ir spartaus plačiajuosčio ryšio. E. prekyba atsigaity, tačiau parsisiųsti prekes iš kitų valstybių narių tebebūtų neproporcingai brangu.
- Europiečiai apskritai galėtų kirsti sienas neprivalėdami sustoti patikrinimams. Sustiprinta saugumo kontrolė reikštų, kad į oro uostus ir traukinių stotis tektų atvykti gerokai iš anksto.
- ES sudarytų tikslinius pažangius prekybos susitarimus su panašių pažiūrų partnerėmis, pavyzdžiui, Japonija, Australija, Naujaja Zelandija, Lotynų Amerika ir kitomis šalimis. Ratifikavimo procesas būtų ilgas ir dažnai vilkinamas dėl diskusijų ir nesutarimų kai kuriuose nacionaliniuose ir regioniniuose parlamentuose.

2 scenarijus. Tik bendroji rinka

EUROPOS SĄJUNGA PALAIPSNIUI PERSIORIENTUOTŲ Į BENDRĄJĄ RINKĄ.

Kodėl ir kaip?

Jei ES 27 nepavyktų susitarti daugiau veikti daugelyje politikos sričių, ji vis daugiau dėmesio skirtų tam tikrų svarbių bendrosios rinkos aspektų integracijai. Valstybės narės nebūtų nusiteikusios kartu daugiau nuveikti migracijos, saugumo arba gynybos srityse.

Todėl ES 27 nesiimtų aktyvesnės veiklos daugelyje politikos sričių. Bendradarbiavimas, susijęs su naujais bendros svarbos klausimais, dažnai būtų vykdomas dvišaliu pagrindu. ES 27 taip pat gerokai sumažintų reglamentavimo našta, nes pasiūlius kiekvieną naują iniciatyvą būtų panaikinami du jau galiojantys teisės aktai.

Iki 2025 m.

Bendrosios rinkos veikimas taptų pagrindiniu ES 27 egzistavimo tikslu. Tolesnė pažanga priklausytų nuo gebėjimo susitarti dėl susijusios politikos ir standartų. Palyginti su kitomis sritimis, tartis būtų lengviau dėl laisvo kapitalo ir prekių judėjimo (jis ir toliau nebūtų apmokestinamas tarifais).

Kadangi daugiausia dėmesio būtų skiriama ES lygmens reguliavimui mažinti, skirtumų išliktų tokiose srityse, kaip vartotojų, socialiniai ir aplinkos apsaugos standartai, taip pat apmokestinimas ir viešųjų subsidijų naudojimas – arba jie net padidėtų. Todėl kiltų lenktynių dėl žemesnių standartų rizika. Taip pat būtų sunku susitarti dėl naujų bendrų taisyklių, susijusių su socialiniais standartais, taikomais darbuotojų judumui arba galimybėms verstis reglamentuojamomis profesijomis. Todėl nebūtų visiškai garantuotas laisvas darbuotojų ir paslaugų judėjimas.

Euras palengvintų prekybos mainus, tačiau egzistuočių pažeidžiamumas, visų pirma dėl didėjančio atotrūkio ir riboto bendradarbiavimo. Taip kiltų pavojus bendros valiutos vientisumui ir jos pajėgumui reaguoti į naują finansų krizę.

Dėl nepakankamo bendradarbiavimo saugumo ir migracijos klausimais padaugėtų sistemingų patikrinimų valstybių narių pasienyje.

Vidaus nesutarimai dėl požiūrio į tarptautinę prekybą reikštų, kad Europos Sąjungai būtų sunku sudaryti susitarimus su partneriais. Migracijos ir kai kurie užsienio politikos klausimai būtų vis dažniau sprendžiami dvišalio bendradarbiavimo pagrindu. Humanitarinės pagalbos ir paramos vystymuisi reikalai būtų palikti spręsti šalims. ES, kaip vienas subjektas, nebeturėtų savo atstovų įvairiuose tarptautiniuose forumuose, nes nebegalėtų susitarti, kokios bendros pozicijos laikytis dėl partneriams pasaulyje svarbių klausimų, pavyzdžiui, klimato kaitos, kovos su mokesčių slėpimu, globalizacijos suvaldymo ir tarptautinės prekybos skatinimo.

Už ir prieš

Dėl pasikeitusių ES prioritetų kylantys nauji klausimai, susiję su valstybių narių nuomonių skirtumais, dažnai turėtų būti sprendžiami individualiai dvišaliu pagrindu. ES teisėje nustatytos piliečių teisės laikui bėgant galėtų būti apribotos. Sprendimų priėmimo procesas galėtų būti lengviau suvokiamas, tačiau galimybė bendrai imtis veiksmų būtų ribota. Dėl to galėtų padidėti atotrūkis tarp lūkesčių ir rezultatų visais lygmenimis.

Poveikis politikos sritims

Bendroji rinka ir prekyba	Ekonominė ir pinigų sąjunga	Šengeno erdvė, migracija ir saugumas	Užsienio politika ir gynyba	ES biudžetas	Pajėgumas įgyvendinti tikslus
Stiprinama bendroji prekių ir kapitalo rinka. Toliau taikomi skirtingi standartai. Nevisiškai užtikrinamas laisvas žmonių ir paslaugų judėjimas.	Ribotas bendradarbiavimas euro zonoje.	Nėra vienos migracijos arba prieglobsčio politikos. Tolesnis saugumo klausimų koordinavimas vyksta dvišaliu pagrindu. Sistemingiau vykdoma vidaus sienų kontrolė.	Kai kurie užsienio politikos klausimai vis dažniau sprendžiami dvišaliu pagrindu. Bendradarbiavimas gynybos srityje vyksta taip pat kaip ir iki šiol.	Biudžetas perorientuojamas taip, kad būtų finansuojamos tik svarbiausios bendrajai rinkai būtinos funkcijos.	Sprendimų priėmimo procesas gali būti lengviau suvokiamas, tačiau galimybė bendrai imtis veiksmų yra ribota. Bendrai rūpimi klausimai dažnai turi būti sprendžiami dvišaliu lygmeniu.

Keli pavyzdžiai

- Oro kokybė įvairiose Europos šalyse labai skirtinga, nes kai kurios šalys nuspręstų atsisakyti su žalingais išmetalais susijusių standartų ir reglamentų. Per kelias šalis tekančių upių (pavyzdžiui, Dunojaus ar Reino) vandens kokybė skirtingose vietose galėtų įvairuoti.
- Dėl ES masto taisyklių ir techninių standartų stokos europiečiai būtų nelinkę naudotis susietaisiais automobiliais.
- Vykstantiems į verslo ar turistines keliones kirsti vidaus sienas būtų sunku dėl reguliarių patikrinimų. Rasti darbo užsienyje taip pat būtų sunku, o pensinių teisių perkėlimas į kitą valstybę narę nebūtų garantuotas. Tiems, kas susirgtų viešėdami užsienio šalyje, tektų susimokėti dideles gydymo sąskaitas.
- ES 27 negalėtų sudaryti naujų prekybos susitarimų, nes valstybės narės negalėtų susitarti dėl bendrų prioritetų, o kai kurios iš jų blokuotų ratifikavimą.
- Šalies, kurios oro erdvė būtų pažeista arba kuriai tektų atremti didelius užsienio pajėgų kibernetinius išpuolius, piliečiams būtų sunku suprasti, kodėl ES 27 ar net kaimyninės šalys negali susitarti dėl sankcijų.
- Grąžinus valstybėms narėms kompetenciją spręsti su parama vystymuisi susijusius klausimus būtų sunku plėtoti partnerystę su Afrikos šalimis, o tai reikštų, kad augančioje rinkoje sumažėtų ekonominių galimybių ir nebūtų šalinamos pamatinės migracijos priežastys.

3 scenarijus. Kas norės, nuveiks daugiau

VALSTYBĖMS NARĖMS, NORINČIOMS DRAUGE DAUGIAU NUVEIKTI KONKREČIOSE SRITYSE, EUROPOS SĄJUNGA SUTEIKIA TOKIĄ GALIMYBĘ.

Kodėl ir kaip?

Pagal šį scenarijų ES 27 toliau tęsia dabartinę politiką, tačiau tam tikros valstybės narės, norinčios daugiau nuveikti bendromis jėgomis, sudaro vieną ar kelias tokių norą išreiškusią valstybių narių koalicijas konkrečiose politikos srityse, pavyzdžiui, gynybos, vidaus saugumo, mokesčių arba socialinių reikalų.

Tuomet naujos valstybių grupės susitaria dėl konkrečių teisinių ir biudžeto priemonių, padėsiančių glaudžiau bendradarbiauti pasirinktose srityse. Kaip ir Šengeno erdvės arba euro zonos atveju, tai galima padaryti remiantis bendra ES 27 taikoma sistema, tačiau būtina išaiškinti teises ir pareigas. Kitų valstybių narių statusas nesikeičia. Jos vėliau irgi gali prisijungti prie bendradarbiaujančių valstybių.

Iki 2025 m.

Valstybių narių grupei nusprendus daug glaudžiau bendradarbiauti gynybos srityje naudojantis esamomis teisinėmis galimybėmis, sukurama tvirta bendra mokslinių tyrimų ir pramonės bazė, vyksta bendri pirkimai, geriau integruojami pajėgumai ir stiprinamas karinis pasirengimas dalyvauti kitose šalyse vykstančiose bendrose misijose.

Kai kurios šalys paspartina veiklą saugumo ir teisingumo srityse. Jos nusprendžia siekti aktyvesnio policijos pajėgų ir žvalgybos tarnybų bendradarbiavimo. Šios šalys keičiasi visa informacija,

kurios reikia kovai su organizuotu nusikalstamumu vykdyti ir su terorizmu susijusiai veiklai stabdyti. Bendros prokuratūros padedamos, jos bendrai tiria sukčiavimo, pinigų plovimo ir neteisėtos prekybos narkotikais ir ginklais atvejus. Minėtos šalys nusprendžia siekti dar daugiau – sukurti bendrą su civilinėmis bylomis susijusią teisingumo erdvę.

Kita grupė šalių, įskaitant euro zonai priklausančias ir galbūt kelias jai nepriklausančias šalis, nusprendžia glaudžiau bendradarbiauti mokesčių ir socialinių reikalų srityse. Geriau suderinus mokesčių taisykles ir tarifus sumažėja reikalavimų laikymosi išlaidos ir mokestinis sukčiavimas. Dėl sutartų socialinių standartų įmonės jaučiasi labiau užtikrintos ir gerėja darbo sąlygos. Stiprėja pramonės subjektų bendradarbiavimas modernių technologijų, produktų ir paslaugų srityse, bendrai kuriamos jų naudojimo taisyklės.

27 ES valstybės ir toliau veiksmingai stiprina bendrąją rinką ir jos keturias laisves. Visų valstybių narių vardu ES ir toliau palaiko santykius, įskaitant prekybos, su trečiosiomis šalimis.

Už ir prieš

27 šalių ES išlieka vieninga, o norinčioms šalims suteikiama galimybė bendradarbiauti glaudžiau. ES teisėje nustatytos piliečių teisės ima skirtis priklausomai nuo to, ar piliečių gyvenamoji vieta yra daugiau nuveikti nusprendusioje šalyje. Tačiau kyla klausimų dėl skaidrumo ir atskaitomybės įvairiuose sprendimų priėmimo proceso lygmenyse. Daugiau nuveikti ketinančiose ir pasiryžusiose šalyse vis labiau pateisinami lūkesčiai.

Poveikis politikos sritims

Bendroji rinka ir prekyba	Ekonominė ir pinigų sąjunga	Šengeno erdvė, migracija ir saugumas	Užsienio politika ir gynyba	ES biudžetas	Pajėgumas įgyvendinti tikslus
Kaip ir pagal scenarijų „Esamos darbotvarkės tąša“, stiprinama bendroji rinka ir ES 27 siekia pažangių prekybos susitarimų.	Kaip ir pagal scenarijų „Esamos darbotvarkės tąša“, išskyrus grupę šalių, glaudžiau bendradarbiaujančių apmokestinimo ir socialinių standartų srityse.	Kaip ir pagal scenarijų „Esamos darbotvarkės tąša“, išskyrus grupę šalių, glaudžiau bendradarbiaujančių saugumo ir teisingumo srityse.	Kaip ir pagal scenarijų „Esamos darbotvarkės tąša“, išskyrus grupę šalių, kurios glaudžiau bendradarbiauja gynybos srityje, sutelkdamos dėmesį į karinį koordinavimą ir bendrą įrangą.	Kaip ir pagal scenarijų „Esamos darbotvarkės tąša“, tačiau kai kurios valstybės skiria papildomą biudžetą sritims, kuriose jos nusprendė nuveikti daugiau.	Kaip ir pagal scenarijų „Esamos darbotvarkės tąša“, konstruktyvi ES 27 veiksmų darbotvarkė duoda rezultatų: kai kurios grupės tam tikrose srityse bendromis jėgomis nuveikia daugiau. Sprendimų priėmimo procesas tampa sudėtingesnis.

Keli pavyzdžiai

- Valstybių narių grupė įsteigia policijos pareigūnų ir prokurorų korpusą, kurio tikslas – tirti tarpvalstybinę nusikalstamą veiklą. Tarpusavyje visiškai sujungus duomenų bazes tiesiogiai keičiamasi saugumo informacija. Vienoje šalyje gauti nusikalstamos veiklos įrodymai automatiškai pripažįstami kitose šalyse.
- Susietaisiais automobiliais plačiai naudojamosi 12-oje savo taisyklės ir standartus suderinti sutarusių valstybių narių. Tos valstybės narės parengia rinkinį taisyklių, kuriomis reglamentuojami su daiktų internetu susiję nuosavybės ir atsakomybės klausimai.
- Kita šalių grupė susitaria dėl bendro verslo teisės kodekso, apimančio bendrovių, komercinę ir kitų susijusių sričių teisę ir palengvinančio įvairaus dydžio įmonių bendradarbiavimą tarpvalstybiniu mastu.
- Darbuotojai 21 valstybėje narėje gali naudotis papildomomis, vis panašesnėmis darbuotojų teisėmis ir socialinės apsaugos priemonėmis nepriklausomai nuo tautybės ar gyvenamosios vietos.
- Šešios šalys kariniais tikslais įsigyja bepilotų orlaivį. Jis gali būti naudojamas jūrų ir sausumos stebėjimo, taip pat humanitarinėms gelbėjimo operacijoms. Siekiant nuo kibernetinių išpuolių apsaugoti ypatingos svarbos infrastruktūros objektus, sukuriama bendra gynybos programa.

4 scenarijus. Kaip nuveikti mažiau, bet efektyviau

EUROPOS SĄJUNGA SIEKIA VIENOSE POLITIKOS SRITYSE NUVEIKTI DAUGIAU IR SPARČIAU, O KITOSE – MAŽIAU.

Kodėl ir kaip?

Jei būtų bendrai sutarta, kad būtina kartu geriau įgyvendinti tam tikrus prioritetus, ES 27 daugiausia dėmesio ir (ribotų) išteklių skirtų tik kelioms sritims.

Todėl pasirinktose prioritetinėse srityse ES 27 veiktų daug sparčiau ir ryžtingiau. Šiose politikos srityse Europos Sąjungai būtų suteiktos veiksmingesnės bendrų sprendimų tiesioginio įgyvendinimo ir vykdymo užtikrinimo priemonės – tokios, kokiais ji šiuo metu taiko konkurencijos politikos ar bankų priežiūros srityse. Kitose srityse ES 27 nebesiimtų veiksmų arba jų imtųsi mažiau.

Rinkdamasi, kam teikti pirmenybę, ES 27 siektų, kad rezultatai labiau atitiktų pažadus ir lūkesčius. Tipinis pastarojo meto pavyzdys, kai rezultatai neatitinka įdėtų vilčių, – automobilių išmetamų teršalų skandalas: vartotojai iš esmės tikisi, kad ES apsaugos juos nuo sukčiaujančių gamintojų, bet ši neturi tam aiškių tiesioginių įgaliojimų ar priemonių.

Iki 2025 m.

ES 27 aktyviau darbuotųsi tokiose srityse kaip inovacijos, prekyba, saugumas, migracija, sienų valdymas ir gynyba. Ji parengtų naujas taisykles ir vykdymo užtikrinimo priemones, kuriomis bendroji rinka būtų stiprinama svarbiausiose naujose srityse. Daugiausia dėmesio ES skirtų mokslinių tyrimų ir plėtros kompetencijai ir investuotų į naujus ES masto projektus, kuriais būtų remiamas priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas ir skaitmeninimas.

Tipiniai to pavyzdžiai – tolesnis bendradarbiavimas kosmoso srityje, kuriant aukštųjų technologijų branduolius ir baigiant steigti regioninius energetikos centrus. ES 27 sparčiai nuspręstų derėtis dėl prekybos susitarimų ir juos sudaryti. Policijos tarnybos ir

teisminės institucijos nuolat bendradarbiautų su terorizmu susijusiais klausimais, o tam palankias sąlygas sudarytų bendra Europos kovos su terorizmu agentūra.

Visas išorės sienų valdymo funkcijas perimtų Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgos. Visus prašymus suteikti prieglobstį nagrinėtų bendra Europos prieglobsčio agentūra. Būtų sukurti bendri gynybos pajėgumai.

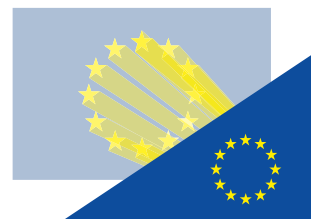
Kita vertus, ES 27 nustotų veikti arba nuveikti mažiau tose srityse, kur jos indėlis laikomas ne tokiu reikalingu arba kur jos rezultatai laikomi neatitinkančiais pažadų. Tai tokios sritys kaip regioninė plėtra ir visuomenės sveikata arba su bendrosios rinkos veikimu tiesiogiai nesusijusios užimtumo ir socialinės politikos dalys.

Valstybės pagalbos kontrolė būtų ir toliau perduota nacionalinėms institucijoms. Užuoat išsamiai derinus naujus vartotojų apsaugos, aplinkos ir darbuotojų saugos bei sveikatos standartus, būtų apsiribota tik tuo, kas tikrai būtina. Tam tikrose srityse valstybėms narėms būtų palikta daugiau laisvės eksperimentuoti, bet ES lygmeniu reguliuojamose srityse didesni vykdymo užtikrinimo įgaliojimai užtikrintų visišką atitiktį.

Kitose srityse būtų toliau siekiama stiprinti euro zoną ir užtikrinti bendros valiutos stabilumą. Dėl pakitusios atsakomybės pasikeistų ir ES įtaka pasaulyje.

Už ir prieš

Aiškiau padalijus atsakomybę, Europos piliečiai pagaliau galėtų geriau suvokti, kas daroma ES 27 lygmeniu, o kas – nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis. ES teisėje nustatytos piliečių teisės būtų tvirtesnės tose srityse, kuriose nuspręsimu nuveikti daugiau, tačiau būtų silpnesnės kitose srityse. Net jei tam tikrose srityse lūkesčiai ir neišsipildytų, tai padėtų sumažinti atotrūkį tarp pažadų ir rezultatų. Pirmiausia ES 27 būtų tikrai sunku sutarti, kurioms sritims teikti pirmenybę, o kuriose imtis mažiau veiksmų.

Poveikis politikos sritims

Bendroji rinka ir prekyba	Ekonominė ir pinigų sąjunga	Šengeno erdvė, migracija ir saugumas	Užsienio politika ir gynyba	ES biudžetas	Pajėgumas įgyvendinti tikslus
Nustatomi minimalūs bendrieji standartai, bet griežčiau užtikrinamas jų vykdymas ES lygmeniu. reglamentuojamose srityse. Prekyba reglamentuojama išskirtinai ES lygmeniu.	Imamasi įvairių veiksmų euro zonai sustiprinti ir jos stabilumui užtikrinti. ES 27 mažiau sprendžia kai kuriuos užimtumo ir socialinės politikos klausimus.	Sistemiškai bendradarbiaujama sienų valdymo, prieglobsčio politikos ir kovos su terorizmu srityse.	ES laikosi bendros pozicijos tais klausimais, kuriuos sprendžiant jai tenka svaresnis vaidmuo nei anksčiau. Sukuriama Europos gynybos sąjunga.	Biudžetas iš esmės pertvarkomas, kad atitiktų naujus ES 27 lygmeniu sutartus prioritetus.	Pradinis susitarimas dėl prioritetinių uždavinių nustatymo ar tam tikrų uždavinių panaikinimo yra nelengvas įgyvendinti. Tačiau jį įgyvendinus galima lengviau suvokti sprendimų priėmimo procesą. ES sparčiau ir ryžtingiau imasi veiksmų tose srityse, kuriose jai tenka svaresnis vaidmuo.

Keli pavyzdžiai

- Europos telekomunikacijų institucija turėtų įgaliojimą atlaisvinti radijo dažnius tarpvalstybinėms ryšio paslaugoms. Tokie dažniai, pavyzdžiui, būtų naudojami susietųjų automobilių veikimui užtikrinti visoje Europoje. Ji veiktų kaip reguliavimo institucija, siekianti saugoti judriojo ryšio ir interneto naudotojų teises visoje ES.
- Naujoji Europos kovos su terorizmu agentūra, sistemingai sekama ir žymėdama įtariamuosius, padėtų atgrasyti nuo stambaus masto išpuolių Europos miestuose ir juos užkardyti. Nacionalinės policijos tarnybos galėtų nesunkiai prieiti prie Europos duomenų bazių, kuriose saugoma informacija apie biometrinius nusikaltėlių požymius.
- Visas išorės sienų valdymo funkcijas perimtų Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgos.
- Visoje Europoje ir toliau smarkiai įvairuotų darbo užmokesčiai, socialinės teisės nuostatos ir mokesčių dydžiai.
- Automobilių gamintojų apgauti Europos vartotojai nuo šiol galėtų neabejoti, kad ES tokias įmones nubaustų, o jie patys gaus kompensaciją.
- Ūkininkai galėtų už nedidelį mokestį prieiti prie tikrąsias duomenų apie oro sąlygas ir pasėlių valdymą, surinktus naudojant visu pajėgumu veikiančią Europos palydovinę sistemą.

5 scenarijus. Kaip nuveikti daug daugiau bendromis jėgomis

EUROPOS SĄJUNGA NUSPRENDŽIA VISOSE POLITIKOS SRITYSE NUVEIKTI DAUG DAUGIAU BENDROMIS JĖGOMIS.

Kodėl ir kaip?

Jei būtų bendrai sutarta, kad nei ES 27 (tokia, kokia ji yra šiandien), nei pavienės Europos šalys nėra pakankamai pasirengusios atremti nūdienos iššūkius, valstybės narės nuspręstų labiau dalytis įgaliojimais bei ištekliais ir priimti sprendimus tarpvalstybiniu mastu.

Dėl to visose srityse visų valstybių narių bendradarbiavimas pažengtų kaip niekad daug. Sustiprėtų ir euro zona, nes šalys aiškiai suvoktų, kad tai, kas naudinga turinčioms bendrą valiutą, naudinga ir visoms kitoms. Europos lygmeniu sprendimai būtų priimami ir vykdomi greičiau.

Iki 2025 m.

Tarptautinėje arenoje Europa laikytųsi vienos derybinės pozicijos ir į daugelį tarptautinių forumų deleguotų vieną atstovą. Galutinį sprendimą dėl tarptautinių prekybos susitarimų priimtų Europos Parlamentas. Pirmenybė būtų teikiama gynybai ir saugumui. Būtų sukurta NATO visapusiškai papildanti Europos gynybos sąjunga. Bendradarbiauti saugumo srityje taptų įprasta. ES 27 ir toliau vadovautų pasaulio šalių kovai su klimato kaita ir sustiprintų savo, kaip dosniausios pasaulyje humanitarinės pagalbos ir paramos vystymuisi teikėjos, vaidmenį.

Vykdydama įvairiapusę užsienio politiką ES sustiprintų bendro migracijos klausimų sprendimo modelį. Europai glaudžiau bendradarbiaujant su kaimyninėmis ir tolimesnėmis šalimis ir į jas daugiau investuojant, atsivertų naujų ekonominių galimybių, būtų lengviau valdyti teisėtą migraciją ir uždaryti neteisėtos migracijos kanalus.

ES 27 ypač daug dėmesio ir jėgų skirtų bendrai energetikos, skaitmeninimo ir paslaugų rinkai sukurti. Bendromis jėgomis investavus į inovacijas ir mokslinius tyrimus, Europoje atsirastų keli silicio slėniai, kur susiformuotų rizikos kapitalo įmonių branduoliai, įsikurtų startuoliai ir didelės įmonės, įsisteigtų mokslinių tyrimų centrai. Visiškai integruotos kapitalo rinkos padėtų pritraukti lėšų MVĮ ir svarbiems infrastruktūros projektams vykdyti visoje ES.

Ne tik euro zonos valstybės narės, bet ir kitos norinčios prisijungti valstybės narės galėtų daug labiau koordinuoti biudžetinių, socialinių ir mokesčių klausimų sprendimą, o finansinių paslaugų teikimas būtų prižiūrimas Europos mastu. ES skirtų papildomą finansinę paramą ekonomikos vystymui skatinti ir sukrėtimams atlaikyti regioniniu, sektoriniu ir nacionaliniu lygmenimis.

Už ir prieš

ES lygmeniu sprendimai būtų priimami daug dažniau ir sparčiau. Piliečiams būtų suteikiama daugiau ES teisėje tiesiogiai nustatytų teisių. Tačiau taip galėtų būti atstumtos tam tikros visuomenės dalys, kurios manytų, kad Europos Sąjungai trūksta teisėtumo arba kad ji iš nacionalinių institucijų perėmė per daug įgaliojimų.

Poveikis politikos sritims

Bendroji rinka ir prekyba	Ekonominė ir pinigų sąjunga	Šengeno erdvė, migracija ir saugumas	Užsienio politika ir gynyba	ES biudžetas	Pajėgumas įgyvendinti tikslus
Stiprinama bendroji rinka, be kita ko, suderinant standartus ir griežčiau užtikrinant reikalavimų vykdymą. Prekyba reglamentuojama išskirtinai ES lygmeniu.	Sukuriama ekonominė, finansinė ir fiskalinė Sąjunga, kaip nurodyta 2015 m. birželio mėn. penkių pirmininkų ataskaitoje.	Sukuriama ekonominė, finansinė ir fiskalinė Sąjunga, kaip numatyta 2015 m. birželio mėn. penkių pirmininkų ataskaitoje.	Kaip ir pagal scenarijų „Kaip nuveikti mažiau, bet efektyviau“, ES laikosi bendros pozicijos visais užsienio politikos klausimais, sukuriama Europos gynybos sąjunga.	Biudžetas iš esmės atnaujinamas ir padidinamas, grindžiamas nuosavais ištekliais. Veikia euro zonos fiskalinio stabilizavimo funkcija.	Sprendimai priimami greičiau, griežčiau užtikrinamas jų vykdymas visose srityse. Kyla klausimų dėl atskaitomybės, nes kai kam gali atrodyti, kad ES perėmė per daug valdžios iš valstybių narių.

Keli pavyzdžiai

- Būtų aktyviai siekiama sudaryti prekybos susitarimus. 27 valstybių narių vardu ES juos sparčiai inicijuotų, dėl jų susiderėtų ir ratifikuotų.
- Dėl ES masto taisyklių ir ES vykdymo užtikrinimo agentūros veiklos europiečiams nekiltų kliūčių visoje Europoje naudotis susietaisiais automobiliais.
- Europiečiams, norintiems pareikšti nuomonę dėl jų vietovėje numatomo įgyvendinti iš ES lėšų finansuojamo vėjo jėgainės projekto, būtų sunku suprasti, kuri Europos įstaiga už tai atsakinga.
- Į užsienį išvykę piliečiai sulauktų konsulinės apsaugos ir paramos iš ES ambasadų, kurios kai kuriose pasaulio vietose pakeistų nacionalines ambasadas. Į Europą norinčių atvykti ne ES piliečių prašymai išduoti vizą būtų nagrinėjami per tą patį tinklą.
- Europos stabilumo mechanizmas taptų Europos valiutos fondu, kurį kontroliuotų Europos Parlamentas ir kuriam būtų pavesta padėti Europos investicijų bankui surinkti lėšų trečiajam J.-C. Junckerio planui finansuoti siekiant paskatinti investicijas visoje Europoje.

4. Tolesnis kelias

Didžioji dalis pažangos, kuri prieš 60 metų Europoje atrodė neįmanoma, šiandien laikoma savaime suprantama. Net tamsiausia mūsų diena vis dėlto yra gerokai šviesesnė už visas dienas, kurias mūsų pirmtakai praleido įkalinti Ventotenėje.

Kad ir būdami atviri vizijoms, jie negalėjo įsivaizduoti laisvių, teisių ir galimybių, kurias nuo to laiko sukūrė ES. Suvienyti Europai minint savo jubiliejų, pats metas atnaujinti savo pažadus, pabudinti pasididžiavimo jausmą ir brėžti savo ateitį.

Pasaulyje viskas mainosi, tačiau tai, ko tikimės iš gyvenimo ir mums brangių Europos vertybių, nesikeičia. Norime visuomenės, kurioje taika, laisvė, tolerancija ir solidarumas būtų aukščiau visko. Norime gyventi demokratiškoje, kurioje būtų nuomonių įvairovė ir kritiška, nepriklausoma ir laisva žiniasklaida. Norime laisvai reikšti savo požiūrį ir būti tikri, kad joks asmuo ar institucija nėra aukščiau įstatymo. Norime Sąjungos, kurioje visi piliečiai ir visos valstybės narės turi lygias galimybes. Norime savo vaikams sukurti geresnį gyvenimą, negu gyvenome patys.

Nesvarbu, kuris iš čia pateiktų scenarijų pasirodys arčiausiai tikrovės, vis tiek šios vertybės ir siekiai toliau jungs europiečius ir bus verti kovos.

ES yra unikalus projektas, kuriuo buvo susieti šalių prioritetai ir savanoriškai sujungtos suverenos galios, kad būtų galima geriau siekti nacionalinių ir kolektyvinių interesų. Kelionė ne visuomet buvo sklandi. ES niekada nebuvo be priekaištų, tačiau parodė sugebanti reformuotis ir ilgainiui įrodė savo vertę. Laikydamosi šūkio „suvienijusi įvairovę“, ES ir jos valstybės narės pajėgė sutelkti unikalias savo tautų stipriąsias savybes ir turtingumą ir padarė precedentų neturinčią pažangą.

Netikrumo kupiname pasaulyje kai kam izoliacija gali atrodyti patraukli, tačiau susiskaldymo ir išsibastymo pasekmės būtų labai sunkios: Europos šalims ir piliečiams sugrįžtų praeities konfliktų grėsmė ir jiems tektų paklusti stipresnių valstybių interesams.

Europa dabar turi pasirinkti. Galimybių tiek pat kiek iššūkių. Tai gali būti Europos valanda, tačiau ją gali pasinaudoti tik visos 27 valstybės narės, veikiančios kartu ir ryžtingai.

Šia baltąja knygą turėtų prasidėti atviros ir plačios diskusijos su piliečiais, kaip Europa turėtų keistis artimiausiais metais. Turi būti išgirstas kiekvienas balsas. Europos Komisija kartu su Europos Parlamentu ir suinteresuotomis valstybėmis narėmis rengs daug diskusijų dėl Europos ateities Europos nacionaliniuose parlamentuose, miestuose ir regionuose. Šimtų milijonų europiečių idėjos ir ryžtas bus mūsų pažangos variklis.

Ši baltoji knyga yra Europos Komisijos indėlis į Romoje vyksiantį aukščiausiojo lygio susitikimą. Kaip ir visi jubiliejai, renginys Romoje bus proga apmąstyti, kas pasiekta per 60 metų. Tačiau jame taip pat bus pradėtas procesas, per kurį 27 ES šalys kartu apsispręs dėl savo Sąjungos ateities.

Europos Komisija ateinančiais mėnesiais paskelbs keletą diskusijoms skirtų dokumentų šiomis temomis:

- Europos socialinio aspekto plėtojimas;
- ekonominės ir pinigų sąjungos tobulinimas, remiantis 2015 m. birželio mėn. paskelbtu Penkių pirmininkų pranešimu;
- globalizacijos suvaldymas;
- būsimoji Europos gynyba;
- ES finansų ateitis.

Kaip ir šioje baltojoje knygoje, tuose dokumentuose bus pateikta įvairių idėjų, pasiūlymų, galimybių ar scenarijų Europai iki 2025 m., kurie skatintų diskutuoti, tačiau kol kas neduotų galutinių sprendimų.

Šios idėjos bus keliamos Komisijos pirmininko J.-C. Junkerio 2017 m. pranešime apie Sąjungos padėtį, o 2017 m. Europos Vadovų Tarybos posėdyje bus padarytos pirmosios išvados. Tai turėtų padėti apsispręsti, kokių veiksmų reikėtų imtis, kai 2019 m. birželio mėn. vyks Europos Parlamento rinkimai.

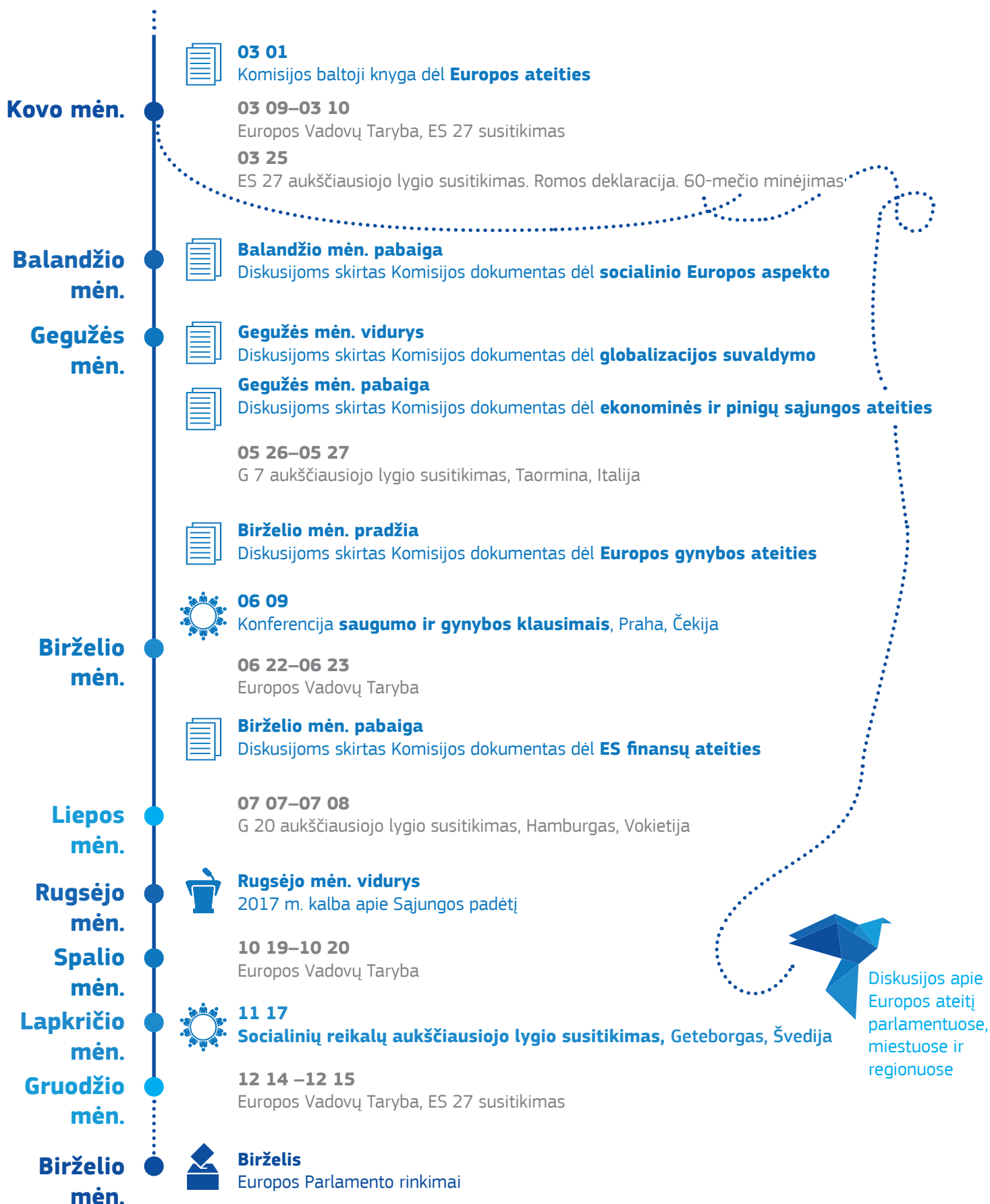
Europą į priekį ves kolektyvinė mūsų valia. Europos ateitis, buvusi ankstesnių kartų rankose, dabar priklauso nuo mūsų.

PRIEDAI

Baltą knygą pradedamas procesas.

Nuo Romoje vyksiančio minėjimo iki 2019 m. Europos Parlamento rinkimų

Penki scenarijai: politikos apžvalga

	 Esamos darbotvarkės tąša	 Tik bendroji rinka	 Kas norės, nuveiks daugiau	 Kaip nuveikti mažiau, bet efektyviau	 Kaip nuveikti daug daugiau bendromis jėgomis
Bendroji rinka ir prekyba	Stiprinama bendroji rinka, taip pat energetikos ir skaitmeniniame sektoriuose. ES 27 siekia pažangių prekybos susitarimų.	Stiprinama bendroji prekių ir kapitalo rinka. Toliau taikomi skirtingi standartai. Nevisiškai užtikrinamas laisvas žmonių ir paslaugų judėjimas.	Kaip ir pagal scenarijų „Esamos darbotvarkės tąša“, stiprinama bendroji rinka ir ES 27 siekia pažangių prekybos susitarimų.	Nustatomi minimalūs bendrieji standartai, bet griežčiau užtikrinamas jų vykdymas ES lygmeniu reglamentuojamose srityse. Prekyba reglamentuojama išskirtinai ES lygmeniu.	Stiprinama bendroji rinka, be kita ko, suderinant standartus ir griežčiau užtikrinant reikalavimų vykdymą. Prekyba reglamentuojama išskirtinai ES lygmeniu.
Ekonominė ir pinigų sąjunga	Daroma didesnė pažanga tobulinant euro zonos veikimą.	Ribotas bendradarbiavimas euro zonoje.	Kaip ir pagal scenarijų „Esamos darbotvarkės tąša“, išskyrus grupę šalių, glaudžiau bendradarbiaujančių apmokestinimo ir socialinių standartų srityse.	Imamasi įvairių veiksmų euro zonai sustiprinti ir jos stabilumui užtikrinti. ES 27 mažiau sprendžia kai kuriuos užimtumo ir socialinės politikos klausimus.	Sukuriama ekonominė, finansinė ir fiskalinė Sąjunga, kaip nurodyta 2015 m. birželio mėn. penkių pirmininkų ataskaitoje.
Šengeno erdvė, migracija ir saugumas	Palaipsniui stiprinamas bendradarbiavimas išorės sienų valdymo srityje. Daroma pažanga kuriant bendrą prieglobsčio sistemą. Geriau koordinuojami saugumo klausimai.	Nėra vienos migracijos arba prieglobsčio politikos. Tolesnis saugumo klausimų koordinavimas vyksta dvišaliu pagrindu. Sistemingiau vykdoma vidaus sienų kontrolė.	Kaip ir pagal scenarijų „Esamos darbotvarkės tąša“, išskyrus grupę šalių, glaudžiau bendradarbiaujančių saugumo ir teisingumo srityse.	Sistemiškai bendradarbiaujama sienų valdymo, prieglobsčio politikos ir kovos su terorizmu srityse.	Sukuriama ekonominė, finansinė ir fiskalinė Sąjunga, kaip numatyta 2015 m. birželio mėn. penkių pirmininkų ataskaitoje.
Užsienio politika ir gynyba	Daroma pažanga laikantis bendros pozicijos užsienio politikos klausimais. Glaudžiau bendradarbiaujama gynybos srityje.	Kai kurie užsienio politikos klausimai vis dažniau sprendžiami dvišaliu pagrindu. Bendradarbiavimas gynybos srityje vyksta taip pat kaip ir iki šiol.	Kaip ir pagal scenarijų „Esamos darbotvarkės tąša“, išskyrus grupę šalių, kurios glaudžiau bendradarbiauja gynybos srityje, sutelkdamos dėmesį į karinį koordinavimą ir bendrą įrangą.	ES laikosi bendros pozicijos tais klausimais, kuriuos sprendžiant jai tenka svaresnis vaidmuo nei anksčiau. Sukuriama Europos gynybos sąjunga.	Kaip ir pagal scenarijų „Kaip nuveikti mažiau, bet efektyviau“, ES laikosi bendros pozicijos visais užsienio politikos klausimais, sukuriami Europos gynybos sąjunga.
Es biudžetas	Biudžetas iš dalies modernizuojamas, kad atitiktų ES 27 sutartą reformų darbotvarkę.	Biudžetas perorientuojamas taip, kad būtų finansuojamos tik svarbiausios bendrajai rinkai būtinos funkcijos.	Kaip ir pagal scenarijų „Esamos darbotvarkės tąša“, tačiau kai kurios valstybės skiria papildomą biudžetą sritims, kuriose jos nusprendė nuveikti daugiau.	Biudžetas iš esmės pertvarkomas, kad atitiktų naujus ES 27 lygmeniu sutartus prioritetus.	Biudžetas iš esmės atnaujinamas ir padidinamas, grindžiamas nuosavaus išteklių. Veikia euro zonos fiskalinio stabilizavimo funkcija.
Pajėgumas įgyvendinti tikslus	Konstruktivi veiksmų darbotvarkė duoda konkrečių rezultatų. Vis dar sudėtinga suvokti sprendimų priėmimo procesą. Pajėgumas įgyvendinti tikslus ne visuomet pateisina lūkesčius.	Sprendimų priėmimo procesas gali būti lengviau suvokiamas, tačiau galimybė bendrai imtis veiksmų yra ribota. Bendrai rūpimi klausimai dažnai turi būti sprendžiami dvišaliu lygmeniu.	Kaip ir pagal scenarijų „Esamos darbotvarkės tąša“, konstruktyvi ES 27 veiksmų darbotvarkė duoda rezultatų: kai kurios grupės tam tikrose srityse bendromis jėgomis nuveikia daugiau. Sprendimų priėmimo procesas tampa sudėtingesnis.	Pradinis susitarimas dėl prioritetinių užduočių nustatymo ar tam tikrų užduočių panaikinimo yra nelengvas įgyvendinti. Tačiau jį įgyvendinus galima lengviau suvokti sprendimų priėmimo procesą. ES sparčiau ir ryžtingiau imasi veiksmų tose srityse, kuriose jai tenka svaresnis vaidmuo.	Sprendimai priimami greičiau, griežčiau užtikrinamas jų vykdymas visose srityse. Kyla klausimų dėl atskaitomybės, nes kai kam gali atrodyti, kad ES perėmė per daug valdžios iš valstybių narių.

© Europos Sąjunga, 2017

Pakartotinai naudoti leidžiama nurodžius šaltinį.

Pakartotinio Europos Komisijos dokumentų naudojimo politika reglamentuojama Sprendimu 2011/833/ES (OL L 330, 2011 12 14, p. 39).

Naudoti ar atgaminti nuotraukas ir kitą medžiagą, kurios autorių teisės nepriklauso Europos Sąjungai, galima tik gavus autorių teisių turėtojų leidimą.

p. 11: © AP Photo/Thomas Kienzle

